

23.08.2023

Asian tunnus Dnro
Julkinen

Vastaus valtuustoaloitteeseen 16.1.2023, nuorisovaltuuston vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia parannettava

Sosiaalidemokraattinen aluevaltuustoryhmä jätti 16.1.2023 valtuustoaloitteen, jossa esitetään seuraavia asioita: nuorisovaltuuston kokouspalkkiot ja matkakorvaukset on määriteltävä ja nuorisovaltuuston kokouspalkkiot valmistellaan hallintosääntöön. Nuorisovaltuuston toiminnan ohjaamiseen ja tukemiseen varataan nuorisoalan ammattilaisen osaavaa ohjasta ja asiantuntemusta. Nuorisovaltuustolle tulee laatia toimintaohje yhdessä nuorisovaltuuston edustajien kanssa.

Lisäksi aloitteessa esitetään, että nuorisovaltuustolle annetaan oikeus nimetä 1-2 edustajaa jokaiseen hyvinvointialueen valiokuntaan. Valiokuntasuhteereille tulee varata aikaa toimia nuorisovaltuuston edustajien tukena, kun tuella on tarvetta.

Nuorisovaltuusto on jättänyt kokouksessaan 17.5.2023 aloitteen nuorisovaltuuston toimintaedellytysten parantamisesta. Aloite käsitellään samansisältöisten teemojen takia yhdessä edellä mainitun valtuustoaloitteen kanssa.

Nuorisovaltuusto esittää aloitteessaan, että nuorisovaltuuston edustajalle myönnetään läsnäolo- ja puheoikeus ainakin tulevaisuus- ja strategiavaluokunnan sekä hyvinvointi- ja kokonaisturvallisuusvaliokunnan kokouksiin, koska niissä käsitellään nuoria koskevia kokonaisuuksia. Nuorisovaltuusto esittää, että em. edustukset kirjataan hallintosääntöön. Lisäksi nuorisovaltuusto esittää, että jokaisesta valiokunnasta, aluehallituksesta sekä aluevaltuustosta nimettäisiin yhteyshenkilö, joka huolehtii yhteydenpidosta nuorisovaltuuston ja kyseisen toimielimen välillä, ns. toimielinkummi – järjestelmä.

Nuorisovaltuusto esittää vielä, että nuorisovaltuustolle myönnetään oikeus jättää aloitteita valtuutettujen tapaan valtuuston kokouksissa. Aloitteenteko -oikeus tulisi esityksen mukaan kirjata hallintosääntöön.

Nuorisovaltuuston esitys sisältää sen ehdotukset hallintosääntöön toivottavista lisäyksistä.

Vastaus aloitteisiin:

Nuorisovaltuuston toimintaedellytykset

Aluehallitus vastaa vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä. Tämä todetaan hyvinvointialueen hallintosäännössä. Vaikuttamistoimielinten jäsenet eivät ole laissa tarkoitettuja luottamishenkilöitä, joten palkkio- ja muut etuudet sekä toimintaedellytykset määrittelee aluevaltuuston sijasta aluehallitus. Tämän vuoksi palkkiokirjauksia ei ole vaikuttamistoimielimien osalta viety hallintosääntöön. Vaikuttamistoimielimille varattavat määrärahat sisältyvät hyvinvointialueen talousarvioon osana demokratiaprosessin määrärahavarausta.

Aluehallitus on päättänyt vaikuttamistoimielinten palkkiosta ja kustannusten korvaamisesta tammikuussa ja toukokuussa 2023. Nuorisovaltuusto on valmistellut toimintaansa koskevan työjärjestyksen, joka on hyväksytty aluehallituksessa toukokuussa 2023 yhdessä muiden vaikuttamistoimielinten työjärjestysten kanssa. Työjärjestykset ohjaavat toimintaa ja niissä todetaan muun muassa vaikuttamistoimielimen tehtävät, jäsenten lukumäärä ja valintatapa, toimikausi, kokous- ja toimintamenettelyt, puheenjohtajan ja sihteerin valinta, toimintasuunnitelman laatiminen ja toimintakertomuksen antaminen sekä yhteistyö alueen kuntien vaikuttamistoimielimen kanssa. Vaikuttamistoimielimille on osoitettu kokouksiin ja asiakirjoihin liittyvä sihteeriresurssi hyvinvointialueelta.

Vaikuttamistoimielimien perehdytystilaisuus ja järjestäytymiskokoukset toteutuivat helmikuussa 2023, jolloin toiminta käynnistyi täysipainoisesti. Pirkanmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuusto on kokoustanut elokuun 2023 mennessä 7 kertaa ja loppuvuodelle on suunniteltu 4 kokousta.

Nuorisovaltuuston edustajalla on oikeus osallistua puhe- ja läsnäolo-oikeus aluevaltuuston kokouksissa. Tämä on kirjattu hallintosääntöön. (HS 11 luku).

Valtuustoaloitteessa viitataan, että nuoret tarvitsevat käyttöönsä nuorisovaltuustoon ammattilaisen osaavaa ohjausta ja asiantuntemusta, joka tukee heidän tehtäväänsä vaikuttamistoimielimen jäsenenä. Nuorten ohjaajan tarve on tunnistettu ja asiaa on edistetty Lasten, nuorten ja perheiden palvelualueen kanssa siten, että ohjaaja resurssi aloittaa syksyn 2023 aikana. Ohjaaja toimii yhteistyön ja vaikuttamisen mahdollistajana tukemalla nuorisovaltuutettujen vaikuttamistyötä koko hyvinvointialueen nuorten, Pirkanmaan organisaation ja vaikuttajaryhmien kanssa. Ohjaaja huolehtii toiminnan yhdenvertaisuudesta sekä toimii aktiivisesti verkostotyössä eri yhdysohjelmissa.

Sosiaalidemokraattisen valtuustoryhmän aloitteessa esitetyt toiminnalliset asiat on päätetty ja pantu toimeen kevään 2023 aikana.

Edustus valiokunnissa

Valtuustoaloitteessa esitetään vielä, että nuorisovaltuusto voisi nimetä 1-2 edustajaa jokaiseen valiokuntaan.

Nuorisovaltuuston omassa aloitteessa puolestaan esitetään, että nuorisovaltuusto saisi edustajansa ainakin tulevaisuus- ja strategiavalioikuntaan sekä hyvinvointi- ja kokonaisturvallisuusvaliokuntaan. Nuorisovaltuusto toivoo tästä kirjausta myös hallintosääntöön.

Valiokuntien tehtävänä on muun muassa osallistua valtuuston toimivaltaan kuuluvien strategisten asioiden valmisteluun keskinäisen työnjakonsa mukaisesti sekä edistää osaltaan monialaista vuoropuhelua strategisten asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Valiokunta voi valmistella teemaansa liittyviä asioita yhteistyössä vaikuttamistoimielinten ja -foorumien kanssa.

Aluehallituksen hyväksymässä asiakaskokemuksen ja osallisuuden ohjelmassa (aluehallitus 16.6.2023) kuvataan hyvinvointialueen päätöksentekoprosessia asukasosallisuuden näkökulmasta. Tässä prosessissa sekä vaikuttamistoimielimillä että valiokunnilla osallistumisesta suunnitellaan monesta eri osallistumisen näkökulmasta

Päätöksenteon valmistelun ja suunnittelun näkökulmasta, nuorten kuunteleminen valiokunnissa on perusteltua teemojen mukaisesti. Sujuva tiedonkulku nuorisovaltuuston ja valiokuntien kesken mahdollistaa vaikuttamisen hyvinvointialueen palveluiden toiminnan kehittämiseen, toteuttamiseen ja seurantaan.

Asiakaskokemuksen ja osallistumisen ohjelmassa painotetaan, että asukkaan osallistuminen palveluiden kehittämiseen tulee olla helppoa ja osa asukkaiden arkea. Vaikuttamista tukevat yhdenvertaiset osallistumisen mahdollisuudet, jossa huomioidaan digitaaliset ja fyysiset keinot. Saavutettavuus ja esteettömyys ovat osallistumisen suunnittelun lähtökohdat, jotta jokaisen asukkaan ja palvelun käyttäjän on mahdollista osallistua hyvinvointialueen päätöksentekoon. Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien keinoja tulee uudistaa vastaamaan tämän päivän tarpeita. Nuorisovaltuustolla on avainasema olla mukana vaikuttamassa ja viemässä nuorten ääntä kuuluviin päätöksenteon valmistelussa ja suunnittelussa.

Jo tällä hetkellä yhteistyö ja tiedonvaihto nuorisovaltuuston ja valiokuntien kesken on mahdollista ilman uusia hallintosääntökirjauksia. Valiokunnat voivat kutsua nuorisovaltuuston edustajan osallistumaan valiokunnan kokoukseen taikka yhteistyönä esimerkiksi työpajoissa. Yhteistyötä ja sujuvan tiedonsaannin tiivistämistä valiokuntien ja vaikuttamiselimien kesken tulee vahvistaa luomalla uusia yhteistyön tapoja käytännön toimintaan.

Valtuustoaloitteiden jättäminen

Nuorisovaltuusto esittää, että hallintosääntöön otetaan kirjaus nuorisovaltuuston edustajan oikeudesta jättää valtuustoaloite aluevaltuuston kokouksessa.

Valtuustoaloite on lähtökohtaisesti aluevaltuutetun tai aluevaltuutettujen ryhmän mahdollisuus saada haluamansa asia vireille ja valmisteluun. Valtuustoaloitteiden tekemisestä ei ole laissa tarkempia määräyksiä. Hallintosäännössä määrätään valtuustoaloitteiden tekemisestä.

Hyvinvointialueen asukkailla on muita tapoja saada haluamiaan asioita vireille. Asukkailla on lakiin perustuva oikeus tehdä aloitteita hyvinvointialueelle ja aloitteet on käsiteltävä hallintosäännössä määrättyllä tavalla. Vastaus pitää tuoda tiedoksi sille toimielimelle, joka vastaa aloitteen tarkoittamasta toiminnasta

Osallistumismahdollisuuksia voidaan edistää monella tavalla; muun muassa järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä asiakasraateja ja selvittämällä palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa. Vaikuttamistoimielimillä on mahdollisuus tehdä aloitteita ja lausuntoja, jotka käsitellään samalla tavalla kuin muutkin asukkaiden tekemät aloitteet.

Aloitteita voi tehdä Pirhan sähköisen asioinnin kautta tai lähettää sähköpostin tai kirjepostin avulla hyvinvointialueen kirjaamoon. Oikeusministeriö ja Oikeusrekisterikeskus valmistelevat uutta verkkopalvelua, jossa on mahdollista tehdä aloitteita hyvinvointialueille kuuluvissa tehtävissä ja palveluissa. Verkkopalvelu on tulossa käyttöön vuoden 2024 aikana ja sitä on tarkoitus hyödyntää myös Pirkanmaan hyvinvointialueella.

Tällä hetkellä nuorisovaltuustojen suora aloiteoikeus aluevaltuustossa on käytössä kahdella hyvinvointialueella, Etelä-Pohjanmaalla ja Kainuussa. Aloiteoikeus on tämän

perusteella haluttu pitää vielä yleisesti aluevaltuutettujen ja valtuustoryhmien mahdollisuutena.

Hallintosääntöön voidaan ottaa määräykset nuorisovaltuuston edustajan aloiteoikeudesta aluevaltuuston kokouksessa, mikäli aluevaltuusto katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi. Nuorisovaltuustolla on kuitenkin jo nyt myös muita mahdollisuuksia tehdä aloitteita hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta.